

Seintoren (Havenhoofd 134)

REDENGEVENDE OMSCHRIJVING

MEI 2022

[Update augustus 2022*]

Geschiedenis en typologie

In 1996 werd het radargebouw van Wijk bij Duurstede door Rijkswaterstaat aan de gemeente Almere geschonken, in het kader van de twintigste verjaardag van Almere. Op dat moment was de verkeerstoren al ruim een jaar buiten gebruik. Vanaf 1958 had het gebouw dienstgedaan als bedieningstoren voor scheepvaartbegeleiding bij de kruising van de Lek en het Amsterdam-Rijnkanaal. Het bouwwerk zou in eerste instantie geplaatst worden aan de Sluiskade in Almere Haven. Omwonenden van de locatie hielden dat echter met een kort geding tegen. Op 4 december 1996 zou de toren feestelijk op zijn nieuwe plek worden gehesen. In plaats daarvan werd de toren naar Pampus gevaren waar die tijdelijk werd gestald. Wel werd op 3 december feestelijk de torensleutel door Rijkswaterstaat aan het College van B & W van Almere overhandigd. Een tijdelijke plaatsing van de seintoren werd door de rechter van de hand gewezen. Daarom ging de gemeente aan het begin van 1997 over tot de aanwijzing van een definitieve locatie. De keuze viel op het Havenhoofd op de westelijke kop van het schiereiland. Deze plaatsing hield een afwijking in op het bestemmingsplan. In een brief van het College van B & W werd de gemeenteraad verzocht om dit toe te staan. In maart 1998 was het dan zover: de seintoren werd geplaatst op de kop van de landtong op het Havenhoofd. Wethouder Rita van Ling verrichtte de feestelijke openingshandeling door het laatste beton van de fundering te storten. De seintoren werd door Rederij Tisset voorzien van een radarinstallatie. Tegenwoordig is de seintoren in gebruik als bed & breakfast. De toren vormt een klein, maar markant volume op de kop van de landtong. De toren is witgepleisterd en bevat een wenteltrap naar de eerste verdieping met rondom – deels uitkragende – raampartijen en een rondom doorlopende balustrade. Oorspronkelijk waren de ramen rondom de toren verticaal en niet uitkragend. De uitkragende raamvlakken zijn in de jaren 1969-1997 toegevoegd. Het overstekende dak dient als luifel boven de balustrade. Op het dak is een radarinstallatie geplaatst. De toren werd gebouwd in opdracht van Rijkswaterstaat naar ontwerp van weg- en waterbouwkundige Leendert Boer.

Gemeente Almere

Basisgegevens

Naam: Seintoren

Adres: Havenhoofd 134

Oplevering: 1958

In Almere sinds: in 1996 werd het radargebouw van Wijk bij Duurstede door Rijkswaterstaat aan de gemeente Almere geschonken. In maart 1998 werd de seintoren geplaatst op de kop van de landtong op het Havenhoofd.

Architect: Leendert Boer

Kadastrale gegevens: gemeente Almere, gebiedscode 1A4, nummer 48445

De redengevende omschrijving is gebaseerd op de volgende bronnen:

- Cultuurhistorische waardestelling kop van het Havenhoofd, door Isabel van Lent. 13 oktober 2021 (aangevuld augustus 2022).
- Advies monumentwaardigheid Havenhoofd, Almere Haven. Commissie Welstand en Erfgoed Almere, 10 februari 2022.

Gebouwbeschrijving

De toren vormt een klein, maar markant volume op de kop van de landtong. De toren is witgepleisterd en bevat een wenteltrap naar de eerste verdieping met rondom – deels uitkragende – raampartijen en een rondom doorlopende balustrade. Oorspronkelijk waren de ramen rondom de toren verticaal en niet uitkragend. De uitkragende raamvlakken zijn in de jaren 1969-1997 toegevoegd. Het overstekende dak dient als luifel boven de balustrade. Op het dak is een radarinstallatie geplaatst.

In het interieur bevindt zich na binnenkomst rechts de wenteltrap naar de eerste verdieping. Op de begane grond is na de entree rechts de wenteltrap en recht door een tussendeur. Achter deze tussendeur bevindt zich een open ruimte met twee afsluitbare ruimten waar zich een wc (onder de wenteltrap) en een douche bevinden. Een wastafel is aanwezig in de open ruimte. Met de wenteltrap kom je op de eerste verdieping. Het oude bedieningspaneel is verdwenen en de ruimte is ingericht met een bed en een zitje passend bij de huidige functie als bed & breakfast. Via een deur op de eerste etage is de rondom doorlopende balustrade te bereiken.

Zie voor de plattegronden de cultuurhistorische waardestelling kop van het Havenhoofd.

Cultuurhistorische context

De Seintoren maakt onderdeel uit van de kop van het Havenhoofd, wat weer onderdeel uit maakt van de havenkom en het centrum van Almere Haven. Vormgegeven als een moderne versie van een Zuiderzeestadje. De kop van het Havenhoofd bevindt zich in een Post 65 wijk en beschikt daarmee over de voor Almere cultuurhistorische kenmerken zoals beschreven in het erfgoedbeleid van de stad "Almere: New Town met historie". De kop van het Havenhoofd beschikt daarnaast over de kernwaarden "Almere Haven als Zuiderzeestad", "overgang tussen stad en groen" en "open waterfront" zoals beschreven in de cultuurhistorische waardestelling kop van het Havenhoofd. Het gebied is daarmee van algemeen belang voor de gemeente Almere vanwege de cultuurhistorische-, stedenbouwkundige-, architectuurhistorische- en zeldzaamheidswaarde. Deze waarden worden geborgd in het voor het gebied nieuwe conserverende bestemmingsplan.

Er is voor de seintoren een hoge stedenbouwkundige waarde aanwezig waarbij de oostelijke en westelijke landtongen het eerste visitekaartje voor Almere Haven zijn voor wie de stad vanaf het water benadert.

De oorspronkelijke functionaliteit van het Havenhoofd als buitendijks gebied is nog altijd herkenbaar. De seintoren is van hoge architectuurhistorische waarde als gaaf voorbeeld van een radargebouw uit de jaren vijftig. Gepositioneerd op de landtong, vergelijkbaar met een herkenningspunt als bijvoorbeeld een vuurtoren.

Omvang van de bescherming

- De bouwmassa aan Havenhoofd 134 als hoogwaardig architectonisch vormgegeven voorbeeld van een radargebouw uit de jaren 50.
- Het exterieur is kenmerkend voor de jaren 50. Denk hierbij aan het gebruik van beton en de witgepleisterde gevel. Het overstekende dak als luifel voor de rondom doorlopende balustrade. Hierbij is gekozen voor een hekwerk dat ook, net als de rest van het object, past bij de principes van licht, lucht en ruimte.
- In het interieur is de wenteltrap nog aanwezig en is ondanks de herbestemming als bed & breakfast de plattegrond nog zo goed als origineel.
- De radarinstallatie op het dak verwijst naar de oude functie van het object.
- De ronde vorm van het object doet denken aan dat van een vuurtoren.
- De locatie, de landtong bij het Havenhoofd als onderdeel van het concept van Almere Haven als Zuiderzeestadje, met buitendijks een leeg landschap met de Seintoren als een enkel hoogteaccent.

Waardering

De Seintoren beschikt over voor Almere cultuurhistorische waarde, architectonische waarde en zeldzaamheidswaarde. Het gebouw is een hoogwaardig architectonisch vormgegeven voorbeeld van een radargebouw uit de jaren vijftig. Overgebracht vanuit Wijk bij Duurstede legt het een link tussen Almere Haven als moderne versie van een Zuiderzeestadje en de steden op het oude land. Voor iedereen die vanaf het water Almere Haven nadert vormt het een markant herkenningsteken. Het is bijzonder en uniek om zo'n hoogwaardig architectonisch vormgegeven object uit de jaren vijftig in Almere aan te treffen omdat de stad jonger is dan het object zelf.

* In augustus 2022 is dit rapport aangevuld met informatie over Leendert Boer, de architect van de Seintoren, na contact met diens zoon Jan Boer.